07.11.2023

Ympäristövaliokunta
Ekroos Marja

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan lausunto ympäristövaliokunnalle asumistuesta annetun lain muuttamisesta

HEL 2023-013352 T 03 00 00

Ympäristövaliokunta on pyytänyt Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalta lausuntoa 7.11.2023 mennessä koskien hallituksen esitystä asumistuesta annetun lain muuttamisesta.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala antaa seuraavan lausunnon:

Asumistuki Helsingissä

”Helsingin näkökulmasta hallituksen esityksessä on huolestuttavaa, että euromääräisesti asumistuen määrä pienenee eniten Uudellamaalla. Helsingissä on valtakunnallisesti korkeimmat asumiskustannukset ja monille pienituloisilla talouksilla on tälläkin hetkellä vaikeuksia pystyä suoriutumaan asumis- ja elinkustannuksistaan. Lokakuussa 2023 Helsingissä oli 70 477 yleisen asumistuen saajaruokakuntaa, mikä on 18 % koko Suomen yleistä asumistukea saavista saajaruokakunnista lokakuussa. Vertailun vuoksi Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella asumistuen saajaruokakuntia oli samalla tarkastelujaksolla 29 345 ja Vantaa-Keravan hyvinvointialueella 23 509. Helsingissä suurin osa asumistuen saajaruokakunnista on joko yksineläviä tai yksinhuoltajia. Yli kolmasosa on alle 30-vuotiaita. Helsingissä asumistuen saajaruokakunnista merkittävä osa on pienituloisia työttömiä, opiskelijoita ja palkkatyössä olevia.

Asumistuen muutosten vaikutuksista

Julkisten menojen kustannusten kasvun hillitseminen ja talouden tasapainottaminen kaikin tarkoituksenmukaisin keinoin on sinänsä kannatettavaa. Hallituksen esityksessä perusteena yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamiselle on lisäksi sosiaaliturvan uudistaminen siten, että järjestelmä olisi yksinkertaisempi ja työhön kannustavampi, mikä on myös kannatettavaa. Hallituksen esityksen kokonaisvaikutusten ar-

viossa on kuitenkin todettu, että kokonaisvaikutukset työllisyyteen ovat vähäisiä.

Hallituksen esityksessä omistusasuntojen asumistuen lakkauttamisella on tarkoitus kohdentaa tukea kaikkein pienituloisimmille ja vähävaraisimmille tuensaajille. Tämä on perusteltu tavoite, mutta muutoksen toimeenpanossa tulisi olla selkeä siirtymäaika ja porrastus.

Hallituksen esityksen kokonaisvaikutusten arviossa asumistuen määrän pieneneminen kohdistuisi merkittävästi pienituloisiin työttömiin, opiskelijoihin ja palkkatyössä oleviin. Opiskelijaruokakunnan asumistuki pienenisi keskimäärin kuukaudessa 76 euroa, työttömällä ruokakunnalla 73 euroa ja työssäkäyvällä ruokakunnalla 133 euroa. Muutokset ovat huolestuttavia sillä ne oletettavasti lisäävät talouksien velanottoa eivätkä kannusta osa-aikaisen työn vastaanottamiseen. Muutokset kohdistuvat erityisesti myös pienituloisiin yksinasuviin ja nuoriin aikuisiin, joilla on kohonnut syrjäytymisriski. Yksin asuvien kohdalla asumistuki pienenisi keskimäärin 70 euroa kuukaudessa.

Hallituksen esityksen kokonaisvaikutusten arvioinnissa on todettu, että asumistukeen tehtävät muutokset lisäisivät lapsiperheiden pienituloisuutta. Kahden vanhemman lapsiperheissä asumistuen määrä pienenisi keskimäärin 140 euroa kuukaudessa ja yksinhuoltajilla 111 euroa kuukaudessa. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala näkee lapsiperhekköyhyyden kasvun huolestuttavana kehityssuuntana ja Helsingin kaupunkistrategian tavoitteiden vastaisena.

Myönnettävän asumistuen määrän lasku yhdessä elinkustannusten nousun sekä työttömyysturvaan ja toimeentulotukeen tehtävien muutosten kanssa tulee aiheuttamaan sen, että Helsingissä yhä useampi talous on taloudellisesti haavoittuvammassa tilanteessa ja yhä useampi talous joutuu turvautumaan Kelan ja/tai hyvinvointialueen myöntämään toimeentulotukeen säännöllisesti tai kun talouksille tulee yllättäviä kustannuksia. Tämä johtaa sekä toimeentulotukiasiakkuuksien pitkittymiseen että toimeentulotuen kustannusten ja työmäärän kasvuun niin Kelassa kuin hyvinvointialueella. Toimeentulotuki on viimesijainen etuus, minkä vuoksi tällaista kehityssuuntaa ei yleisesi voida pitää perusteltuna. Myös taloudellinen epävarmuus kasvaa, sillä toimeentulotuen määrät ja maksupäivät ovat tuen viimesijaisuudesta ja harkinnan käytöstä johtuen alttiimpia muutoksille kuin esimerkiksi yleistä asumistukea saadessa. Kela on arvioinut, että perustoimeentulotuen saajien määrä kasvaa valtakunnallisesti 15 000 kotitaloudella asumistukeen tehtävän muutoksen myötä ja hallituksen esityksessä on arvioitu toimeentulotukimenojen kasvavan valtakunnallisesti 77,2 miljoonaa euroa vuositasolla.

Helsingissä on muiden hyvinvointialueiden tavoin suuria vaikeuksia monilla aloilla henkilöstön riittävyyden kanssa. Asumiskustannusten kasvu ei kannusta Helsingissä asumiseen tai Helsinkiin muuttamiseen, mikä vaikeuttaa henkilöstön riittävyyttä monilla kriittisillä työvoimapula-aloilla, kuten sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalla. Lisäksi sosiaalialan ammattilaisten työkuorma kasvaa, jos asiakkaat hakevat täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea asumiskustannuksiin nykyistä useammin. Lisääntyvään päätöksentekoon kuluva aika on pois ehkäisevästä ja suunnitelmallisesta sosiaalityöstä, jolla on iso merkitys asiakkaiden toimintakyvyn ja työllistymisen tukemisessa.

Helsingin esitys

Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala ei kannata hallituksen esitystä asumistuesta annetun lain muuttamisesta tällaisenaan. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala esittää Helsingin pitämistä omana kuntaryhmänään huomioiden Helsingin erityispiirteet ja normaalia suuremmat asumismenot. Helsingin siirtämisellä kuntaryhmään 2 on arvioitu hallituksen esityksessä olevan esitetyistä muutoksista pienimmät kustannusvaikutukset. Lisäksi esitetään ansiotulovähennyksen pitämistä ennallaan tai sen maltillista laskemista, jotta osa-aikaisenkin työn vastaanottamiseen säilyisi kannustin. Osa-aikainen työ on hyvä vaihtoehto yksilön aktivoimiseksi ja osaamisen ylläpitämiseksi tai hankkimiseksi esimerkiksi niille, jotka eivät pysty erinäisistä syistä työskentelemään tai työllistymään kokoaikaisesti.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala edellyttää myös, että muutoksista aiheutuvat mahdolliset täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen lisäkustannukset ja mahdollisesti aiheutuva lisäresurssitarve korvataan täysimääräisesti. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala esittää lisäksi huolensa sosiaaliturvauudistusten oletettavista vaikutuksista lapsiperheköyhyyden kasvuun, talouksien velkaantumiseen sekä syrjäytymisriskissä oleviin ja toivoo, että näiden asioiden korjaamiseksi laaditaan selkeitä valtakunnallisia toimenpiteitä.”

Lisätiedot

Mika Porvari, toiminnansuunnittelija, puhelin: 040 3341703
mika.porvari(a)hel.fi
Leena Luhtasela, nuorten palvelujen ja aikuissosiaalityön johtaja, puhelin: 09 310 64489
leena.luhtasela(a)hel.fi
Anne Qvist, pohjoisen aikuissosiaalityön päällikkö, puhelin: 09 310 74090
anne.qvist(a)hel.fi

Liitteet

1 Lausuntopyyntö 20.10.2023, liite, hallituksen esitys
2 Lausuntopyyntö 20.10.2023

Postiosoite
PL 6000
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
sosiaalijaterveys@hel.fi

Käyntiosoite
Toinen linja 4 A
Helsinki 53
www.hel.fi/sotepe

Puhelin
+358 9 310 5015

Y-tunnus
0201256-6

Juha Jolkkonen
sosiaali-, terveys- ja pelastus-
toimialan toimialajohtaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

Postiosoite
PL 6000
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
sosiaalijaterveys@hel.fi

Käyntiosoite
Toinen linja 4 A
Helsinki 53
www.hel.fi/sotepe

Puhelin
+358 9 310 5015

Y-tunnus
0201256-6